

Plan för hantering av extraordinära händelser

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Senast antagen	Beslutsinstans
Plan för hantering av extraordinära händelser	Plan	2023-12-14, § 321	Kommunfullmäktige
Administrationsansvarig	Version	Diarienummer	Giltig till
Kommunledningsförvaltningen		23KS661	2027-12-31
Dokumentinformation	Plan för hantering av extraordinära händelser		
Dokumentet gäller för	Samtliga nämnder och kommunala bolag		

Inledning

Då en kris kan orsakas av många olika typer av händelser utgörs grunden för Piteå kommuns krisledning av flexibilitet och proaktivitet. En kris innebär behov av anpassad ledningsorganisation. Detta dokument beskriver hur Piteå kommun organiserar, leder, samordnar, samverkar och kommunicerar vid en kris eller vid hot om kris, på en central nivå.

Piteå kommun ska varje mandatperiod göra en analys av vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet ska värderas och sammanställas i en risk och sårbarhetsanalys. Kommunen ska utifrån risk och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod, fastställa en plan för hantering av extraordinära händelser¹.

Vidare ska Piteå kommun ha beredskap att hantera olika typer av kriser som kan drabba kommunens verksamhet. Detta dokument behandlar kommunens organisation och plan för hantering av kriser och extraordinära händelser.

Syfte

Syftet med kommunens centrala krisledningsplan är att klargöra kommunens organisation och uppgifter vid en kris eller extraordinär händelse. Planen förtydligar ansvarsförhållanden inom Piteå kommun vid en kris. Dokumentet är kommungemensamt och reglerar den kommunövergripande krishanteringen. Med krishantering menas den operativa insats som utförs i huvudsak under en kris och är en del av kommunens krisberedskap.

Mål

Målet med krishanteringen är att vid varje inträffad händelse värna om befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet samt förmågan att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. Krishanteringen syftar också till att:

- Minska konsekvenserna av en inträffad händelse som orsakat samhällsstörningar och eller kris i Piteå kommun.
- Förhindra eller begränsa skador på människor, miljö och egendom.
- Säkerställa driften av den kommunala verksamheten.
- Efter behov samverka med andra aktörer, samt skapa förutsättningar för samverkan inom det geografiska ansvarsområdet.
- Ge alla medborgare och andra aktörer så goda förutsättningar som möjligt att fatta egna beslut genom att sprida snabb, tillförlitlig och tydlig information.

Vad är en kris

En kris är en händelse som drabbar många människor och stora delar av samhället, samt hotar grundläggande värden och funktioner. En kris är ett tillstånd som inte kan hanteras med normala resurser och en normal organisation. En kris är en oväntad händelse utöver det vanliga, och för att lösa krisen krävs samordnade åtgärder från flera aktörer.

¹ Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

En kris som föranleder att den centrala krisledningen aktiveras innebär förutom ovanstående även att:

- Det som inträffat eller hotar att inträffa är en kommunövergripande angelägenhet som berör flera av Piteå kommuns förvaltningar/bolag eller har betydelse för organisationens funktionalitet eller anseende i stort.
- Det som inträffat eller hotar att inträffa är så pass omfattande att den berörda förvaltningen/bolaget behöver stöd för en effektiv hantering av krisen.

Krishantering

Ansvar flyttar inte vid en kris. Den som har ansvaret under normala förhållanden har också ansvaret vid en kris. I enlighet med grundprinciperna för svensk krishantering ska en kris så långt som möjligt hanteras av den som drabbats.

Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande ansvar vid en störning i samhället. Regeringen har tydliggjort att ansvarsprincipen även innebär att alla aktörer som berörs av en störning, direkt eller indirekt, som kan bidra till att hantera konsekvenserna har ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Ansvarsprincipen innebär också att aktörerna ska stödja och samverka med varandra, detta brukar kallas den utökade ansvarsprincipen.

Likhetsprincipen innebär att under en kris ska verksamheten fungera på liknande sätt som vid normala förhållanden – så långt det är möjligt. Verksamheten ska också, om det är möjligt, skötas på samma plats som under normala förhållanden.

Med **närhetsprincipen** menas att en kris ska hanteras där den inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga. Det är alltså i första hand den drabbade kommunen som ansvarar för insatsen. Först om de lokala resurserna inte räcker till blir det aktuellt med regionala och statliga insatser.

Piteå kommuns plan för hantering av extraordinära händelser utgår från kommunens ordinarie organisationsstruktur och beslutsvägar för att säkerställa kompetens och underlätta omställningen från ordinarie verksamhet till krishantering.

Kommunledningsförvaltningen är kommunstyrelsens förvaltning och har som ordinarie uppgift att stödja kommunstyrelsen i rollen som styrande, samordnande och uppföljande organ. Den centrala krisledningsplanen ska även tillämpas vid kommunledningsförvaltningens interna krisledning.

Ansvar vid en kris

I enlighet med ansvars-, likhets- och närhetsprincipen ska en kris inom Piteå kommun, så långt det är möjligt, hanteras av den förvaltning som drabbats.

Varje förvaltning ska upprätta en egen krisledningsplan för att kunna tillgodose effektiv krishantering. Förvaltningens krisledningsplan ska revideras i början av varje mandatperiod, fastställas av respektive nämnd och vara förenlig med den centrala krisledningsplanen.

Piteå kommuns centrala krisledning aktiveras i de fall den drabbade förvaltningens resurser inte räcker till för att hantera händelsen eller då flera förvaltningar och bolag behöver samordnas.

Vid en större händelse inom en verksamhet ska kommunens tjänsteperson i beredskap (TIB) kontaktas. Behovet av att sammankalla den centrala krisledningen ses då över i samverkan med personen som kontaktat TIB. Tjänsteperson i beredskap kontaktar sedan kommunchefen som beslutar om den centrala krisledningen ska starta upp. Om säkerhetschef inte går att nå har TIB, alternativt Piteå kommuns räddningschef, mandat att sammankalla den centrala krisledningen. Delar av kommunstyrelsens förvaltning, kommunledningsförvaltningen, kan komma att stödja den drabbade förvaltningen. Att den centrala krisledningen aktiveras innebär inte att ansvaret för hanteringen av händelsen övertas av den centrala krisledningen.

TIB ska även underrättas när en förvaltning aktiverar sin krisledningsgrupp, även när förvaltningen kan hantera situationen inom egen organisation.

Ansvar vid en extraordinär händelse

Den nämnd eller det bolag vars verksamhet berörs är också den instans som har det yttersta ansvaret för hantering av krisen. Undantag från detta kan dock förekomma vid en extraordinär händelse. Med extraordinär händelse avses en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av kommunen².

I kommuner ska det finnas en nämnd för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser i fredstid. Ordföranden i krisledningsnämnden bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden skall träda i funktion och beslutar i sådana fall att så skall ske. Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i kommunen i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning³. I Piteå kommun är krisledningsnämnden det samma som kommunstyrelsen arbetsutskott. De uppgifter som krisledningsnämnden har att fullgöra framgår av nämndens reglemente.

Geografiskt områdesansvar

Piteå kommun har enligt Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) även ett geografiskt områdesansvar. Det innebär bland annat att kommunen under en extraordinär händelse ska verka för att:

- Olika aktörer i kommunen samverkar och samordnar planerings och förberedelsearbete.
- De krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer samordnas.
- Informationen till allmänheten samordnas.

² Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap 1 kap. 4 §.

³ Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap 2 kap. 2-4 §§.

Krisledning

Piteå kommun baserar krisledningsarbetet på den nationella stabsmetodiken och MSB:s Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar. Krishanteringen och dess organisation ska också präglas av en stor flexibilitet.

Inom Piteå kommun ska krisledningen påbörjas snabbt, med tydligt ansvar och med en hög kunskapsnivå för att hantera situationen. Det ska inledningsvis även planeras för en utdragen hantering/process. Kommunens primära ansvar är att fullfölja den ordinarie verksamheten så långt som möjligt med hänsyn till den inträffade situationen.

För att minska risken och konsekvenserna av en händelse, trygga hälsan och den personliga säkerheten för människor, samt hindra eller begränsa skador på egendom och miljö, krävs en bred kompetens inom krisberedskap i de lokala organisationerna. Krisledningsarbetet inom Piteå kommun ska också präglas av att berörda aktörer tidigt tar initiativ till samverkan vid en inträffad händelse.

Behovet och omfattningen av krisledningen kan variera beroende på den specifika händelsens karaktär. Följande indikatorer är exempel på när Piteå kommun initierar central krisledning:

- Ordinarie arbetsmetoder och resurser räcker inte för att hantera situationen.
- Flera verksamhetsområden är berörda.
- Samordning krävs.
- Stort behov utav kriskommunikation.
- Behov av att samverka med andra organisationer.

Central krisledning

Den centrala krisledningen aktiveras vid kris eller hot om kris i de fall en förvaltning eller ett bolag behöver stöd i form av samordning och ledning från central nivå. Den centrala krisledningen hanterar kriser i tre olika krislägen: störning, allvarlig händelse och extraordinär händelse.

Kommunens TIB beslutar, i samråd med den som larmar om händelsen, om vilket krisläge som ska aktiveras för att kunna hantera händelsen på ett optimalt sätt, utifrån den information som finns att tillgå. De drabbade förvaltningarnas krisledningar avaktiveras inte för att den centrala krisledningen aktiveras.

Stabens uppbyggnad

Beslutsfunktion fattar beslut utifrån stabens beslutsunderlag och ska ha giltigt mandat enligt gällande delegationsordning.

Stabschef leder stabens arbete. Stabschef är i förväg utsedd av kommunchef och utbildad för uppgiften. Stabschefen har till uppgift att leda och styra stabens arbete enligt direktiv från beslutsfunktionen.

Analysfunktion analyserar händelsen och läget, tittar på möjliga sätt att hantera materiella resurser. Skapar en lägesbild samt analyserar händelsen på längre sikt, tänkbara utfall, och en mer långsiktig planering.

Kommunikationsfunktion hanterar kommunikation internt och externt med övriga berörda organisationer, den centrala krisledningen, media och allmänheten. Funktionen ska också samla information, via omvärldsbevakning.

Tekniskt stöd och servicefunktion ser till att staben kan arbeta obehindrat och långsiktigt. Säkerställer teknisk infrastruktur, lokaltillgång, mat, dryck, personalplanering, intern informationsåterföring och dokumentation.

Vilka personer som ingår i de olika funktionerna kan variera något beroende på krisens art. Några personer kallas dock alltid in i uppstartsläget. Dessa finns angivna i dokumentet "Bilaga till Plan för hantering av extraordinära händelser".

Uppgifter

Den centrala krisledningen har till uppgift att på en kommunövergripande nivå:

- Leda arbetet med krishantering genom samordning internt i Piteå kommun.
- Fatta beslut genom samordning om hur resurser ska fördelas/prioriteras för att hantera en kris.
- Samordna och sprida snabb, korrekt och tillförlitlig information.
- Samverka med interna och externa aktörer.
- Skapa förutsättningar för samverkan inom kommunens geografiska områdesansvar, om händelsen bara rör kommunens geografiska område (stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF)).

Beredskap för central krisledning

Samtliga förvaltningar och bolag ska ha en beredskap att snabbt kunna initiera en krishantering genom att aktivera egen krisledningsorganisation.

Piteå kommuns centrala krisberedskap upprätthålls av tjänsteperson i beredskap, TIB, vilken har i uppgift att vid kännedom om en händelse, eller hot om en händelse som kan föranleda kris, uppmärksamma den berörda förvaltningen på händelsen. Detta fråntar inte förvaltningarna ansvar för omvärldsbevakning. Det åligger berörd förvaltning att vid behov initiera krisledning i egen organisation. TIB kan då ge råd och stöttning. TIB ska betraktas som ett komplement till förvaltningens/bolagens krisledningsorganisation, inte ett substitut.

TIB ska meddelas så snart någon del av krisledningssystemet aktiveras. Informationen om att en kris hanteras i någon del av systemet ska också spridas enligt ordinarie linjeorganisation.

TIB ersätter inte kommunens övriga jour – eller beredskapsverksamheter. TIB är ingången till den centrala krisledningen i kommunen. Oavsett händelse och organisationsnivå kvarstår alltid TIBs roll som ingång i kommunen.

Aktivering av central krisledning

Beslut om att aktivera den centrala krisledningen fattas av kommunchef, räddningschef eller TIB i samråd med berörda verksamheter.

Den centrala krisledningen larmas enligt särskild rutin som finns hos TIB.

Den centrala krisledningen kan vid behov samlokaliseras till en särskild ledningsplats. Denna ledningsplats samt reservledningsplatsen är i förväg utrustad för stabsarbete. Utsedda lokaler samt dess utrustning finns angett i ”Bilaga till plan för hantering av extraordinära händelser”.

Varje insats där den lokala krisledningen är aktiverad ska dokumenteras. Även händelser som hanteras inom ramen för den centrala krisledningens beredskap (TIB) dokumenteras. Dokumentationen sker skriftligen och sparas enligt särskild rutin. Dokumentationen kan även komma att delas i det nationella webbaserade informationsdelningssystemet, WIS.

Stöd i krishanteringsarbetet

Som ett stöd i krishanteringsarbetet finns checklistor, mallar och startkort till samtliga funktioner.

Avslut av central krisledning

Kommun- respektive regionstyrelsen får, när krisledningsnämndens verksamhet som är föranledd av den extraordinära händelsen inte längre behövs, besluta att verksamheten ska upphöra. Om styrelsen fattar ett sådant beslut återgår de verksamhetsområden som krisledningsnämnden har övertagit till ordinarie nämnd. Ett sådant beslut om att krisledningsnämndens verksamhet ska upphöra kan även fattas av fullmäktige⁴. Detta gäller

⁴ Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap 2 kap. 6 §.

dock endast krisledningsnämndens arbete då krisen fortfarande kan kräva stabens organisation. Beslutsfunktion och stabschef fattar ett gemensamt beslut om när och hur stabens avveckling och återgången till normal organisation sker, detta bör med fördel ske successivt.

När beslut om återgång till normal organisation har fattats ska följande beaktas:

- Att avvecklingen sker successivt.
- Att behov av uppföljning av händelsen och stöd till drabbade fortsätter inom ordinarie organisation.
- Personalens eventuella behov av ledighet, information och avlastande samtal ses över och följs upp.
- Att händelsens dokumentation avslutas och hålls ordnad för att underlätta uppföljning.
- Att krishanteringsinsatsen utvärderas.

Utvärdering

Efter varje insats där den centrala krisledningen varit aktiv ska en utvärdering göras. Ansvaret för utvärderingen vilar på kommunledningsförvaltningens säkerhetsgrupp. Resultat och lärdomar från utvärderingen ska användas för framtida krisorganisationer.

Lokal krisledning

Förvaltningarnas och bolagens krisledning

Alla förvaltningar och bolag ska planera sin krisberedskap, både för mindre omfattande olyckor i verksamheten och för större kriser. Syftet med den lokala krisledningsplanen är att så effektivt som möjligt arbeta för att begränsa skador och att behålla eller så snart som möjligt återgå till normal servicenivå och funktion. Förvaltningarna och bolagen har också ett ansvar när det gäller att samverka med andra i och utanför den kommunala verksamheten och att rapportera om inträffade händelser till den centrala kommunledningen, alternativt TIB.

Förvaltningarnas och bolagens krisledningsplaner ska i sin utformning följa samma struktur som den centrala krisledningsplanen. Arbetsmetodiken i krisledningsgrupperna ska även vara baserad på samma metodik som finns i den centrala krisledningen. Därför är det av vikt att förvaltningsledningen utbildar sig enligt Utbildnings och övningsplanen.

Varje förvaltning/bolag ska ha en i förväg bestämd ledningsplats samt en reservledningsplats. Till förvaltningarnas/bolagens krisledningsplaner ska också finnas en beskrivning av ledningsplatsens utformning och utrustning. Varje förvaltning/bolag ska dokumentera och rapportera erfarenheter från händelser som lett till att krisledningsfunktionerna aktiveras till kommunledningsförvaltningens säkerhetsgrupp.

Verksamheternas krisledning

Varje verksamhet har ett ansvar att begränsa skador som kan uppstå i den egna verksamheten, att försöka behålla eller så snart som möjligt återgå till normal servicenivå och funktion och att samverka med andra både i och utanför kommunal verksamhet. Verksamheterna har också ett ansvar i att rapportera kriser linjärt i den kommunala organisationen.

På varje enskild enhet/verksamhet ska det finnas beredskap och rutiner för första hjälpen och det krisstöd som behövs med hänsyn till verksamheten, omfattningen och särskilda risker enligt arbetsmiljölagstiftningen AFS 1999:7. Kommunen har tagit fram en anvisning för intern krishantering för Piteå kommun som kan vara till hjälp i detta arbete.

Uppdatering av bilagor

Bilagor, checklistor och telefonlistor till denna plan ska uppdateras minst en gång per år eller vid behov. Kommunstyrelsen ansvarar för uppdatering av bilagor.